

Forskrift om forsøk med elektronisk stemmegivning under forhåndsstemmegivningen, elektronisk avkryssing i manntallet på valgtinget og bruk av ny stemmeseddel ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2011

Fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet _____ med hjemmel i lov av 28. juni 2002 nr 57. om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyrer (valgloven) § 15-1.

Kapittel 1 – Almennlige bestemmelser (valgloven kap 1)

§ 1 Formål (til valgloven § 1-1)

Formålet med forskriften er å legge til rette for at velgerne ved valget i 2011 skal kunne velge sine representanter til fylkesting og kommunestyrer ved elektronisk stemmegivning over Internett.

§ 2 Forskriftens virkeområde

(1) Forskriften gjelder forsøk om elektronisk stemmegivning under forhåndsstemmegivningen og elektronisk manntallsavkryssing på valgtinget i 2011 i følgende kommuner: Bodø, Bremanger, Hammerfest, Mandal, Radøy, Re, Sandnes, Tynset, Vefsn og Ålesund.

(2) Forskriften gjelder videre forsøk med stemmesedler med krav til ny utforming ved kommunestyrevalget i Bodø, Bremanger, Hammerfest, Mandal, Radøy, Re, Sandnes, Tynset, Vefsn og Ålesund og ved fylkestingsvalget i Møre og Romsdal fylkeskommune.

(3) For Møre og Romsdal fylkeskommune gjelder forskriften § 13 (2) og § 25.

(4) For fylkeskommunene Hedmark, Vestfold, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nordland og Finnmark gjelder forskriften § 23 (2).

§ 3 Forholdet til valgloven og valgforskriften

Med mindre annet er bestemt i denne forskriften, gjelder bestemmelsene i valgloven og valgforskriften. Europarådets rekommandasjon REK (2004) 11 om juridiske, operasjonelle og tekniske standarder for elektronisk stemmegivning (e-stemmegivning) skal legges til grunn, med mindre annet følger av denne forskriften.

§ 4 Definisjoner

I forsøket med elektronisk stemmegivning og elektronisk avkryssing i manntallet forstås med

(1) manntall: med manntall i valgloven og valgforskriften menes også elektronisk manntall

- (2) stemmeseddel: med stemmeseddel i valgloven og valgforskriften menes også elektronisk stemmeseddel
- (3) valgdatasystem: det elektroniske administrasjonssystemet som benyttes til å administrere valggjennomføringen
- (4) e-valgsystem: den delen av systemet som benyttes til elektronisk stemmegivning
- (5) ukontrollert omgivelse: med ukontrollert omgivelse menes at stemmegivningen skjer uten oppsyn av valgmyndighetene
- (6) kontrollert omgivelse: med kontrollert omgivelse menes at stemmegivningen skjer under oppsyn av valgmyndighetene
- (7) autentisering: verifisering av identitet, slik at velgeren kan logge seg inn på valgsystemet
- (8) kryptering: å gjøre informasjon uleselig på en måte som gjør at informasjonen kun kan gjøres leselig om man har tilgang til en dekrypteringsnøkkel
- (9) dekryptering: å gjøre kryptert informasjon leselig ved bruk av en dekrypteringsnøkkel
- (10) Id-porten: systemet som brukes ved innlogging til systemet, når velgeren eller valgmedarbeideren skal verifisere sin identitet
- (11) returkode: bekreftelse tilbake til velgeren på sms, som bekrefter at den elektroniske stemmegivningen har kommet frem til den elektroniske stemmeurnen uendret.

§ 5 *Prinsipper*

I forsøket legges følgende prinsipper til grunn ved gjennomføringen:

- (1) elektronisk stemmegivning er et supplement til stemmegivning med stemmesedler av papir
- (2) informasjon om hvordan e-valgsystemet virker skal gjøres offentlig kjent
- (3) valgstyret skal sørge for at velgerne gis anledning til å øve på hvordan man avgir en e-stemme før valgperioden
- (4) velgerne skal kunne stemme flere ganger (angrerett), likevel slik at det kun er én stemme som blir tellende, jf. § 17
- (5) ingen andre enn velger selv skal kjenne til innholdet i egen stemmegivning
- (6) det skal ikke være mulig at noen kan endre en velgers stemmegivning uten at dette oppdages.

Kapittel 2 – Manntall. Valgkort. Utlekking av manntall (valgloven kap 2)

§ 6 Manntall og valgkort

Valgloven §§ 2-3, 2-4, 2-5, 2-6, 2-7 og 2-8 og valgforskriften kap. 2 gjelder tilsvarende, med følgende presisering:

- (1) Departementet sørger for at det blir utarbeidet et elektronisk manntall til bruk for avkryssing i valglokalene valgdagen. Det elektroniske manntallet skal bygges opp kretsvis.
- (2) Departementet forestår utforming, produksjon og utsendelse av valgkort på vegne av valgstyrene.
- (3) Valgkortet skal i tillegg til opplysningene som er nevnt i valgforskriften § 23 (1) inneholde opplysninger om returkoder, slik at velgeren kan kontrollere at den elektroniske stemmegivningen er mottatt uendret. Departementet kan bestemme at også annen informasjon skal påføres valgkortet.

§ 7 Om utleggingen av manntallet (til valgloven § 2-6)

Valgloven § 2-6 gjelder tilsvarende med følgende presisering:
Valgmanntallet skal ikke legges ut til offentlig ettersyn i elektronisk form, likevel slik at velgeren skal kunne kontrollere egen manntallsoppføring i systemet via Internett.

Kapittel 3 – Valgorganene (til valgloven kap. 4)

§8 Personer som skal dekryptere

- (1) Departementet utpeker ti personer som skal bistå ved dekrypteringen av de elektroniske stemmene. Hver får tildelt en del av en nøkkel, som settes sammen med de andre personenes deler av nøkkelen, slik at en kan dekryptere avgitte stemmegivninger. Departementet bestemmer hvor mange personer fra gruppen som må tre sammen for å rekonstruere dekrypteringsnøkkelen.
- (2) Formålet er å sikre at ingen enkeltperson, eller en liten gruppe av personer med sammenfallende interesser, er i posisjon til å dekryptere stemmer.
- (3) Personene som skal dekryptere e-stemmene skal samlet, og med hver sin del av valgets dekrypteringsnøkkel, sørge for at valgresultatene blir tilgjengelige for allmennheten.
- (4) Personene som skal besitte nøkkeldelene skal tre sammen i god tid før e-stemmegivningen starter for å opprette dekrypteringsnøkkelen. Personene skal deretter møtes for å dekryptere foreløpig resultat av e-stemmegivningen og endelig resultat av e-stemmegivningen.

(5) Departementet fastsetter nærmere tidspunkt for når personene skal motta dekrypteringsnøkklene og tidspunktene for når dekrypteringen skal skje.

Kapittel 4 – Krav til behandling av listeforslag (til valgloven kap 6)

§ 9 - Krav til listeforslaget (valgloven § 6-1)

Valglovens bestemmelser gjelder tilsvarende. I stedet for 6-1 (2) bokstav c), fjerde setning gjelder følgende: Listeforslaget skal i stedet for fornavn, etternavn og fødselsår inneholde fornavn, etternavn og fødselsdato (seks siffer).

Kapittel 5 – Stemmesedler (til valgloven kap 7)

§ 10 – Utarbeidelse av elektroniske stemmesedler

(1) Fylkesvalgstyrene skal i valgdatasystemet utarbeide elektroniske stemmesedler for alle godkjente valglister i fylket før forhåndsstemmegivningen starter 10. august.

(2) Valgstyrene skal i valgdatasystemet utarbeide elektroniske stemmesedler for alle godkjente valglister i kommunen før forhåndsstemmegivningen starter 10. august.

§11 – Krav til elektroniske stemmesedler med kandidatnavn (til valgforskriften § 19)

Valgforskriften § 19 (2) og (3) gjelder ikke.

§ 12 – Rett til å få stemmesedler

Valgforskriften § 21 omfatter ikke rett til å få utlevert stemmesedler i elektronisk format.

§ 13 – Trykte stemmesedler til kommunestyrevalget og fylkestingsvalget i Møre og Romsdal fylkeskommune

I tillegg til valgforskriften § 19 gjelder følgende krav:

(1) Ved kommunestyrevalget skal utsiden av stemmeseddelen ha en farget mønsterside med fargekode cmyk C0 M58 Y15 K0, og et mørkt mønsterfelt øverst. Utsiden av seddelen skal på hvit bunn ha veiledningstekst og stempelfelt. Stemmeseddelen skal ha en hvit innside med parti og kandidatnavn, og en brettekant med samme mønster og fargekode som utsiden. Innsiden skal ha et bunn- og toppfelt i samme grunnfarge som utsiden. Sedlene skal ha kolonner for personstemmer og felt med plass til kandidatnavn fra andre lister.

(2) Ved fylkestingsvalget i Møre- og Romsdal skal utsiden av stemmeseddelen ha en farget mønsterside med fargekode cmyk C35 M0 Y5 K0, og et mørkt mønsterfelt øverst. Utsiden av seddelen skal på hvit bunn ha veiledningstekst og stempelfelt. Stemmeseddelen skal ha en hvit innside med parti og kandidatnavn, og en brettekant med samme mønster og fargekode

som utsiden. Innsiden skal ha et bunn- og toppfelt i samme grunnfarge som utsiden. På denne siden skal kandidatene og kolonnene for personstemmer være oppført i svart skrift på hvit bakgrunn.

(3) Stemmeseddelen skal ha forskutt falsing. Etter falsing skal seddelen være i størrelse A5 (bredde 150 x høyde 203 millimeter), og være trykt på 90 gram ubestrøket hvitt papir.

Kapittel 6 - Forhåndsstemmegivningen (til valgloven kap 8)

§ 14 – Perioden for elektronisk forhåndsstemmegivning

Valgloven §§ 8-1, 8-2 og 8-3 gjelder ikke. I stedet gjelder:

(1) Velgere som ønsker det kan avgi stemme elektronisk over Internett (ukontrollerte omgivelser) ved å logge seg på e-valgsystemet fra 10. august kl. 0900 til og med fredag 9. september kl. 2100.

(2) Elektroniske stemmer skal ikke avgis i kontrollerte omgivelser. Departementet kan etter søknad gi samtykke til at en eller flere av forsøkskommunene kan gjennomføre elektronisk stemmegivning i kontrollerte omgivelser.

§ 15 Avslutning av den elektroniske stemmegivningen

(1) Den elektroniske forhåndsstemmegivningen stenges på det tidspunkt som er fastsatt. Velgere som er logget på systemet på det tidspunktet stemmegivningen skal avsluttes varsles om at stemmegivningen må avsluttes innen ti minutter.

(2) Velgere som ikke har avsluttet stemmegivningen innen utløpet av disse ti minuttene, skal tydelig varsles om at det ikke lenger er adgang til å forhåndsstemme og at forhåndsstemmegivningen ikke er registrert. Velgeren skal henvises til å stemme på valgtinget.

§ 16 - Fremgangsmåten ved stemmegivning

Valgloven § 8-4 gjelder ikke. I stedet gjelder:

(1) Velgeren skal selv påse at stemmegivningen foregår i enerom og usett.

(2) Velgeren skal legitimere seg overfor det elektroniske valgsystemet gjennom ID-porten.

(3) Ved hjelp av den elektroniske IDen får velgeren tilgang til valgets nettsider og kan avgi stemme.

(4) Velgeren skal motta en returkode på SMS når stemmen er avgitt. Denne vil inneholde en kode som gjør det mulig for velgeren å kontrollere mot valgkortet at systemet har registrert

velgerens stemme riktig. Denne SMS-bekreftelsen skal systemet sende velgeren uten at det kjenner til kodens betydning.

(5) Valgforskriften § 27 gjelder ikke ved elektronisk stemmegivning.

§ 17 Angrerett

(1) En velger som har avgitt elektronisk stemme tidligere kan stemme på nytt, enten elektronisk eller med stemmeseddel av papir.

(2) Dersom velgeren har avgitt flere elektroniske stemmegivninger, er det den sist avgitte stemmegivning som skal godkjennes. En stemmegivning avgitt i kontrollerte omgivelser er endelig og annullerer tidligere og fremtidige elektroniske stemmegivninger, dersom den godkjennes.

Nytt kapittel 7 – Valgtingsstemmegivningen (valglovens kapittel 9)

§ 18 Stemmegivning i valglokalet (til valgloven § 9-5)

(1) Valgloven § 9-5 gjelder tilsvarende, med unntak av fjerde ledd. I stedet gjelder følgende: Stemmestyret krysser av i det elektroniske manntallet ved velgerens navn både for velgere som er manntallsført i kretsen og for velgere i andre valgkretser i kommunen.

(2) Velgere som ikke er innført i vedkommende del av manntallet (fremmede stemmer) skal levere stemmeseddelen til stemmestyret som stempler denne med offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen i en egen urne for velgere manntallsført i andre valgkretser i kommunen.

(3) Urnen som inneholder fremmede stemmer skal uåpnet sendes valgstyret. De av disse stemmesedlene som godkjennes, skal telles opp under valgstyrets påsyn.

(4) Valgforskriften § 31 gjelder ikke.

§ 19 Beredskapsrutine

(1) Ved strømbrydd eller kommunikasjonsbrydd til det elektroniske manntallet skal beredskapsrutinene i denne bestemmelsen tre i kraft umiddelbart.

(2) Alle stemmegivninger skal legges i eget beredskapsomslag.

(3) Velgeren skal i enerom og usett brette stemmeseddelen slik at det ikke er mulig å se hva velgeren har stemt på. Velgeren leverer stemmeseddelen til stemmestyret som stempler den med offisielt stempel. Etter at stemmeseddelen er stemplet legger velgeren denne selv i en stemmeseddelkonvolutt og gir denne til stemmestyret. Stemmestyret legger

stemmeseddelkonvolutten i et beredskapsomslag, kleber dette igjen og påfører velgernes navn, bostedsadresse og fødselsdato. Beredskapsomslaget legges i egen urne.

(4) Valgforskriften § 39a gjelder tilsvarende.

(5) Når valglokalet stenger skal beredskapsomslagene leveres valgstyret for kontroll og avkryssing i manntallet, prøving og opptelling.

(6) Om kommunikasjonen med det elektroniske manntallet gjenoppstår eller strømmen kommer tilbake avsluttes beredskapsrutinen, og velgere krysses av i manntallet på ordinær måte.

§ 20 Krav til beredskapsomslag

(1) Beredskapsomslaget skal skille seg klart ut fra det øvrige valgmateriellet. Beredskapsomslaget skal være oransje, og det skal med trykt skrift framgå at omslaget er et beredskapsomslag.

(2) Departementet forestår produksjonen av beredskapsomslagene, og distribuerer disse til kommunene.

Kapittel 8 - Prøving av stemmegivninger og stemmesedler, opptelling, protokollering m.m

§ 21 Foreløpig opptelling fra den elektroniske stemmegivningen

Valgloven § 10-5 (1) gjelder tilsvarende, med følgende presisering: Foreløpig opptelling av elektroniske stemmer avgitt på forhånd skjer før stemmegivningene er godkjent.

Valgloven § 10-5 (2)-(4) gjelder ikke.

§ 22 – Godkjenning av stemmegivning avgitt på forhånd. Forholdet til stemmegivning avgitt på valgtinget (til valgloven §§ 10-1 og 10-2)

(1) Prøving av forhåndsstemmegivninger avgitt elektronisk starter tidligst etter at det er brakt på det rene om velgeren har avgitt stemmegivning med stemmeseddel av papir.

(2) Dersom velgeren har avgitt stemme på papir under forhåndsstemmegivningen eller under valgtinget som oppfyller vilkårene i valgloven §§ 10-1 eller 10-2, skal denne stemmegivningen godkjennes. Dersom velgeren kun har avgitt elektroniske stemmegivninger som oppfyller vilkårene i valgloven §§ 10-1, godkjennes den siste avgitte stemmegivningen.

(3) Valgloven § 10-1 (1) bokstav d) og (3) gjelder ikke.

§ 23 Endelig opptelling. Registrering av rettinger på stemmesedlene (til valgloven § 10-6)

(1) Valgloven § 10-6 gjelder, med følgende presisering: Etter at valgstyret er ferdig med den endelige opptellingen av stemmesedler avgitt på papir til kommunestyrevalget, skal valgstyret legge til godkjente stemmesedler avgitt elektronisk.

(2) Valgloven § 10-6 (4) gjelder med følgende presisering:

Ved fylkestingsvalget i Hedmark, Vestfold, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nordland og Finnmark, skal fylkesvalgstyret etter at det er ferdig med opptelling av stemmer avgitt på papir, legge til godkjente stemmesedler avgitt elektronisk.

(4) Alle stemmesedler på papir skal skannes i den endelige opptellingen, herunder blanke stemmesedler og stemmesedler som foreslås forkastet.

§ 24 Oversending av forkastede stemmer ved fylkestingsvalget (til valgloven § 10-8)

Valgloven § 10-8 gjelder, likevel slik at § 10-8 (1) bokstav b) ikke får anvendelse for Ålesund kommune. I stedet gjelder:

Ved forsendelse av stemmesedler til Møre og Romsdal fylkeskommune pakkes ikke forkastede stemmesedler særskilt, men leveres elektronisk via valgdatasystemet.

§ 25 Fylkesvalgstyret i Møre og Romsdal - kontroll

Valgloven § 10-9 gjelder, med den presisering at fylkesvalgstyrets kontroll med gjennomføringen av fylkestingsvalget i kommunene i fylket skal skje ved at stemmesedlene telles ved bruk av skannerutstyr.

Kapittel 9 – Eierskap og krav til det elektroniske valgsystemet. Sikkerhet. Innsyn og kontroll

§ 26 Eierskap og driftsansvar

E-valgssystemet og det elektroniske valgdatasystemet eies, driftes og forvaltes av Staten.

§ 27 Sikkerhet

(1) Kravene til løsningen (infrastruktur, servere, data i systemet, rutiner, roller, tilgang, teknisk, testing, tidsplaner, back-up rutiner og lignende) skal være tilgjengelig for allmennheten på nettstedet e-valg.dep.no.

(2) Hvilke personer som av departementet er utpekt til å ha tilgang til den sentrale infrastrukturen, servere og valgdata skal fremgå av eget dokument.

(3) Systemet skal gjennom kryptografiske beviser gjøre det mulig for en uavhengig tredjepart å verifisere valgets integritet.

(4) Det skal benyttes en autentiseringsmekanisme på minimum ”nivå 3”, slik dette er spesifisert i Retningslinjer for offentlige virksomheter som tilrettelegger elektroniske tjenester og samhandling på nett - Rammeverk for autentisering og uavviselighet i elektronisk kommunikasjon med og i offentlig sektor (FAD 2008).

(5) Europarådets rekommandasjon REK (2004) 11 vedlegg I Juridiske standarder pkt 25 gjelder ikke.

(6) Europarådets rekommandasjon REK (2004) 11 Rek vedlegg II Operasjonelle standarder pkt 40-41, 49 og 52 gjelder ikke.

(7) Europarådets rekommandasjon REK (2004) 11 Rek vedlegg III Tekniske standarder pkt 111-112 gjelder ikke.

§ 28 Innsyn og kontroll

(1) Den som ber om det skal få tilgang på dokumentasjon om hvordan systemet er bygget opp og hvordan det virker, herunder detaljspesifikasjoner og arkitekturdokumenter.

(2) Den som ønsker det skal kunne laste ned programkoden.

(3) Etter at velgeren har stemt, skal velgeren ha mulighet til å kontrollere at stemmegivningen er riktig, jf § 16 (4).